

lege vel laudabili consuetudine præstari solet¹; — 4. ut Parochi populo Sacramentorum institutionem, dignitatem, vim, usum, necessitatem et mysticam rituum significationem exponant; ac dispositiones ad eorum susceptionem (pag. 75).

SCHOLIUM. — *De probitate ministri quoad alias functiones sacras.*

498. Q. 1. *An sit mortale functiones sacras in mortali exercere?*

R. An sit mortale functiones sacras, quæ non sunt confectiones neque administrationes Sacramentorum, in mortali exercere, alii affirmant cum S. Thoma, qui ait: *Quicumque cum peccato mortali aliquod sacram officium pertractat, non est dubium, quin indigne illud faciat: unde patet, quod mortaliter peccat*². Alii communius et satis probabiliter negant cum Suarez; nam istæ functiones, cum non sint proxime ordinatæ ad sanctificationem, non videntur exigere sub gravi exercentium sanctitatem. Adde, cum certo non constet de gravi præcepto, non est facile imponendum. Ex quibus deducitur:

1. Probabiliter non peccat mortaliter Subdiaconus ministrans sollempniter in mortali. Imo neque Diaconus; licet enim Diaconatus sit Sacramentum, non tamen Diaconus ministrans facit Sacramentum: quod autem Apostolus Diaconos velit *sine crimine esse*, ideo est, quia tunc temporis ipsis incumberebat Eucharistiam ministrare. Tanto minus ergo mortaliter peccat Clericus minores Ordines in mortali exercens.

2. Probabiliter non peccat mortaliter Episcopus in mortali conficiens Chrisma vel Oleum sanctum. Quamvis enim hæc benedictio sit necessaria ad Sacramentum; non tamen benedicens Sacramentum conficit; neque proxime ad illud concurrat.

3. Communissime ac probabilius nec peccat mortaliter Episcopus vel Sacerdos, qui in mortali dedicat templum, benedicit vestes, assistit matrimonio (in nostra sententia, in qua illius ministri sunt contrahentes, non Sacerdos), vel conficit aquam lustralem, exorcizat, etc., quia non facit Sacramentum³.

¹ Taxæ pro functionibus præstabilitæ, inconsulto Episcopo, non immutentur, ne fiat locus iurgii in futurum, dissensionibus ac scandalis.

² In 4, d. 24, q. 1, a. 3, q. 5. — V. Liguori, *Op. Mor.*, l. VI, nn. 37 et seqq.

³ Idem non improbabiler aiunt de eo, qui Eucharistiam tangit vel processionibus eam gestando vel ea populo benedicendo. Id tamen alii valde probabiliter docent esse mortale ob maximam, quæ tanto Sacramento debe-

499. Q. 2. *An qui concionatur in mortali peccet mortaliter?*

R. Distinguendo: vel concionator est publicus peccator, vel occultus:

Si 1, non excusatur a mortali: quia doctrinæ finem impedit, facit ut contemnatur prædicatio, ac scandalum præbet. Unde ait Apostolus: *Qui alios doces, te ipsum non doces*¹? Hoc tamen testimonium intelligunt de illo concionatore, qui increpat vitium, de quo ipse est publice diffamatus. — Si 2, probabilius et communius concionator non peccat, nisi venialiter ob aliquam tantum irreverentiam; tum quia nulla est lex graviter obligans; tum quia doctrinæ scopus non impeditur, cum sit crimen occultum; tum quia prædicatio non est exercitium Ordinis, sed officii Ordini adnexi. Ita Gonet, Lugo, Salmanticenses, Suarez, Vasquez, etc.

CAPUT QUARTUM

DE SACRAMENTORUM SUBJECTO

500. Solus homo viator est subjectum Sacramentorum; cum in eo solum omnis vera iustitia vel incipere vel cœpta augeri possit vel amissa reparari. Sacramenta autem ad hæc producenda instituta sunt².

501. Q. 1. *Quidnam requiritur in subjecto, ut valide Sacramenta suscipiat?*

R. 1. Baptisma omnino prærequiritur in subjecto ad valorem aliorum Sacramentorum, quæ pro solis Ecclesiæ membris sunt instituta: et per Baptisma solum de ipsius Ecclesiæ, Christique corpora homines efficiuntur. Hinc infidelium matrimonium, etsi fieret juxta ritum Ecclesiæ, semper esset merus contractus: hinc etiamsi Judæo Eucharistia ministraretur, ipse reciperet quidem Corpus Christi; sed materialiter tantum, sicut in pyxide recipitur.

tur, reverentiam. Billuart distinguit, dicens peccare graviter tangentes immediate Eucharistiam in mortali, non vero tangentes mediate, puta in Ostensorio; cum gradus valde diversus irreverentiæ sit in uno casu, quam in alio.

¹ Rom. II. — V. Liguori, *Op. Mor.*, l. VI, n. 41.

² Tridentinum, sess. VII, *Decr. de Sacr.* — V. Liguori, *Op. Mor.*, l. VI, n. 78.

R. 2. In infantibus, et amentibus a nativitate ad valide suscipienda Sacramenta quorum sunt capaces, nimirum Baptisma, Confirmationem, Eucharistiam et Ordinem, nulla requiritur dispositio; quia nullam habere possunt. Pro his supplet Christi et Ecclesiae intentio.

R. 3. In adultis ad validam uniuscujusque Sacramenti susceptionem requiritur intentio. Hinc S. Thomas de suscipiente Baptismum ait: *Si in adulto deesset intentio suscipiendi Sacramentum, esset rebaptizandus*¹. Id statuit Concilium Carthaginiense IV², Arausicanum I³, Aurelianense III⁴, et Innocentius III⁵: quod etiam perpetua Ecclesiae praxis firmat. Et congruenter; neque enim nisi vere volenti, cum potest velle, gratia tribuenda est: *Sicut ad hoc*, inquit Angelicus, *quod homo moriatur veteri vitae, requiritur... in habente usum liberi arbitrii voluntas, qua cum veteris vitae poeniteat; ita requiritur... voluntas qua intendat vitae novitatem*⁶. Excipe tamen Eucharistiam, quae cum jam Sacramentum sit, a suscipientis voluntate non pendet.

502. *Sed quænam intentio (quæres) requiritur in adultis?*

Dicimus: 1. Ad Pœnitentiam et Matrimonium suscipiendum requiritur intentio virtualis. *Ad Pœnitentiam*; quia in hac pro materia requiruntur actus pœnitentis ipsius, qui haberi non possunt sine voluntate saltem virtuali recipiendi sacramentum. Si tamen agatur de moribundo sensibus destituto, sub conditione absolvendus est, etsi nulla colligi possit intentio; supponitur enim: aliunde ipse adjuvandus est meliori, quo potest modo. *Ad Matrimonium*; tum quia ad

¹ 3 p., q. 68, a. 7. — ² Can. xxxiv. — ³ Can. xii. — ⁴ Can. vii.

⁵ Cap. *Majores* de Bapt. Hæc autem intentio habetur, cum quis vult suscipere quod eo ritu Ecclesia præstat. Ex quo patet non sufficere intentionem *neutralem*, illius nempe, qui nec dissentit nec consentit; quia veram ac positivam de qua loquimur, intentionem non haberet. Certum est etiam intentionem internam esse dehere. Hinc Angelicus ait in Suppl. 3 p., q. 45, a. 4: *Si aliquis ablutionem exteriorem reciperet non intendens Sacramentum, sed ludum et dolum facere, non esset baptizatus*. At sufficit intentio implicita et inadæquata, ut diximus de ministro: nempe ut quis sincere id velit suscipere quod eo ritu præstat Ecclesia, licet illud inane credat — Liguori, *Op. Mor.*, l. VI, n. 80.

⁶ 3 p., q. 68, a. 7.

contractum requiritur consensus saltem virtualis; tum quia uterque conjux in nostra sententia non solum sit subjectum, sed etiam minister, certe requiritur in ipsis intentio illa, quæ requiritur in ministris aliorum Sacramentorum.

Dicimus: 2. In ceteris Sacramentis sufficit intentio habitualis; in his enim ad valorem non requiritur, ut suscipiens modo humano agat; sed sufficit ut sit subjectum capax, qualis revera est, si jam prius habuerit, nec retractaverit intentionem Sacramenti suscipiendi. Id tenet universalis Ecclesiae praxis: id expresse docet Benedictus XIV Instructione *Postremo* 28 feb. 1747. Hinc si constet, dormientes, ebrios, et lapsos in amentiam prius habuisse intentionem Sacramentum suscipiendi, communissime et probabilius affirmant, iis valide Sacramenta administrari. Attamen illicitum est Sacramenta hisce conferre (nisi sint in probabili mortis periculo, vel nisi impedimentum censeatur perpetuo duraturum); id enim postulat Sacramenti reverentia.

503. *Quid (quæres) de intentione generali seu interpretativa, quæ nempe non fuit quidem habita; sed habenda præsumitur in subjecto, si suæ non esset incapax rationis?* Ea intentio certe sufficit in Extrema Unctione, uti patet ex Rituali: item in Confirmatione et in Eucharistia, uti docent plurimi cum Lugo, Croix, Sporer, Concina, Suarez, etc. Nam voluntas semper ac certe supponitur adesse ea suscipiendi Sacramenta, quæ Christianis communiter dari solent, tanquam remedia communia, nec specialem suscipientis concursus requirunt, ut sunt tria prædicta. Sed certe non sufficit sola voluntas interpretativa in Pœnitentia, in qua requiruntur actus pœnitentis. Neque verius in Matrimonio, quod requirit contrahentium consensum. Item neque in Baptismo et Ordine; quia sine ipsius voluntate nemini adultorum imponi debet obligatio perpetua legum Ecclesiae atque status Clericalis¹.

Dices: *Ad Sacramenta nulla voluntas requiritur, dicente Augustino*: « Intra quisquam potest Ecclesiam nolens; accipere Sacramentum potest nolens; credere autem non potest nisi volens². » — R. Per sacramentum quod aliquis nolens accipere potest S. Doctor

¹ Quod si qui inviti narrantur ordinati, illi humilitate prius reluctantes, postea divinæ vocationi trementes præbuere assensum, ut narrat genuina historia. — V. Billuart, *Tournely*, etc.

² Tract. XXVI, *In Joannem*.

intelligit Eucharistiam quæ cum habeat esse permanens, potest a nesciente vel invito (quamquam sine fructu) percipi. Quod si velimus de baptismo verba intelligere, dicendum Augustinum ad infantes alludere, qui sine proprio consensu baptizantur, et Ecclesiam intrant; aut ad adultos, non quidem plene et simpliciter, sed secundum quid tantummodo invitos.

504. Q. 2. *An ad validitatem Sacramentorum præter intentionem in suscipiente requiratur etiam attentio; itemque fides et probitas?*

R. Attentio non requiritur; quia actus humanus non procedit ab attentione, sed a voluntate, sive intentione. Hinc frustra scrupulis agitantur aliquando pœnitentes eo quod distractiones passi fuerint tempore, quo solvebantur; vel absoluti fuerint, quin ad id animadverterint.

Item neque requiritur fides aut probitas: patet 1. ex Augustino, qui ait: *Hoc quidem plurimum interesse ad salutis viam, sed non ad Sacramenti quæstionem*¹; 2. ex constanti Ecclesiæ praxi, quæ semper prohibuit hæreticos conversos rebaptizare; 3. ex ratione; nam Sacramentum non perficitur hominis iustitia, sed Dei virtute. Excipe Pœnitentiam; cum actus pœnitentis sint illius materia, et inter materiam sit etiam contritio; contritio autem vera esse nequit sine fide et pietate.

505. Q. 3. *Quænam sunt conditiones in subjecto, ut non solum valide sed etiam licite et utiliter Sacramenta suscipere possit?*

R. In infantibus et perpetuo amentibus nulla requiritur dispositio, ut Sacramenta utiliter suscipiant, cum sint nullius capaces. Quoad adultos vero præmittimus, Sacramenta alia dici *mortuorum*, quæ hominibus divinæ gratiæ mortuis conferuntur, et sunt Baptismus et Pœnitentia; alia *vivorum*, quæ hominibus jam gratiam habentibus ad eandem augendam tribuuntur, et sunt cetera omnia. Hoc posito:

Dicimus 1: ad recipienda *Sacramenta mortuorum* requiritur in adultis dispositio fidei, spei et doloris de peccatis: fidei, quæ est ex Tridentino *fundamentum et radix omnis*

¹ *De Bapt.*, c. xiv

*justificationis*¹; spei, qui enim non sperat, non accipiet aliquid a Domino², doloris de peccatis, quia sine pœnitentia non fit remissio. Hoc tamen intellige quod baptizandum de actualibus, si quæ habeat: non autem de peccato originali; quia facti alieni neminem pœnitent³.

Dicimus 2: ad utiliter suscipienda *Sacramenta vivorum*, requiritur in adultis status gratiæ præexistens; quia ipsa ad gratiæ augmentum instituta sunt, atque non nisi per accidens aliquando conferunt primam gratiam. Hinc deducitur, graviter peccare qui ea in mortali susciperet: imo gravius eo, qui vel conficeret vel ministraret; quia non solum illa indigne tractaret; sed et inanem redderet eorum significationem et gratiæ obicem poneret, sicque gravissime Christo illuderet⁴.

506. *Sed (quæres) an aliquando licitum sit in mortali suscipere Sacramenta vivorum, si casus extemplo contingat, ut si, v. g., jamjam sit Hostia ab hæretico profananda?* — R. Alii negant, quia ex una parte illico contritionem elicere quis potest, si ad Deum recurrat; ex alia nulla est impurius cloaca immundo corde. Sed communius affirmant cum Croix et Lugo: idque pro rarissimo casu non videtur improbabile, si subito irruat hostis; nam difficillimum est contritionem extemplo elicere. Et tunc in mortali existens reflexe non intendit sumere Eucharistiam uti Sacramentum, sed vult illam abscondere in corpore suo sicut in pariete ad majorem cavendam injuriam. Idem dicunt de laico accumbente in scamno communicantium, qui mortalis recordetur et subito conteri nequeat. Hi tamen susciperent Sacramentum sine fructu.

507. Q. 4. *An Sacramenta sint indignis deneganda?*

R. Fatentur omnes graviter peccare ministrum, qui Sacramenta daret indignis (excipe, si indignitas ex Confessione nota sit, ob inviolabile sigillum); quia et malæ eorum suspensioni cooperaretur et se infidelem exhiberet dispensatorem.

¹ Scss. vi, c. viii. — ² Ep. Jacobi.

³ Non tamen requiritur gratia; quia secus requireretur pro dispositione id, ad quod producendum ea Sacramenta sunt instituta.

⁴ An qui sibi conscius est mortalis, teneatur sub gravi etiam Confessionem præmittere, ut licite vivorum Sacramenta suscipiat, affirmant loquendo de Eucharistia ex Tridentino; de ceteris communius et probabilius negant. — V. supra., n. 493.

Hinc Christus: *Nolite Sanctum dare canibus*¹: ubi *canum* nomine ex SS. Patribus veniunt peccatores. Unde non est dubium, quod Sacramenta indignis deneganda sint, si occulte petant; quod evenit, quando reperiuntur soli cum ministro, vel aliis paucis nullius fere momenti, ut sunt pueri et similes.

Verum ut licite Sacramenta denegari possint ac debeant, generatim loquendo de petentis indignitate constare debet, adeo ut ejus delictum ex Angelico nulla possit tergiversatione celari; quia nemo præsumendus malus, nisi probetur: et fideles ad Sacramenta jus habent, ac ministri ea dispensandi debitum. Hoc tenet etiam in dubio de indignitate; quia possidet petentis dignitas: secus in dubio de pœnitentia criminis certi; tunc possidet crimen, nisi adsint alia adjuncta.

Diximus *generatim loquendo*; quia ministri in Sacramentis quibusdam constituuntur etiam quasi iudices: et ideo debent inquirere in ea, ac de suscipientium dignitate prudens iudicium sibi comparare. Sic in Baptismo cum agitur de adultis, debent inquirere de consensu et dispositionibus. In Pœnitentia de pœnitentis actibus, qui illius materiam constituunt. In Ordine de ordinandorum scientia et probitate. In Matrimonio de impedimentis, si quæ adsint.

508. *Quid (quæres) si indignus Sacramenta publice petat?*
R. Vel publice petentis indignitas publica est jure, facto aut fama; vel est occulta.

Si 1, docent communiter cum S. Thoma, Sacramenta esse illi deneganda et tenere præceptum illud: *Nolite Sanctum dare canibus*². Quod confirmatur tum ex Bulla Benedicti XIV

¹ Matth. vii. — V. Liguori. *Op. Mor.*, l. VI, n. 45.

² 5 p., q. 88, a. 6. Id fiat tamen prudenter; ad rem Gousset: « Lorsqu'on ne croit pas pouvoir l'admettre (la personne), on doit l'éloigner, ou plutôt s'éloigner sans bruit, sans cris, sans se permettre une observation; si la personne fait des instances, on lui répondra qu'avec *grande peine* il n'est pas possible de lui accorder le sacrement qu'elle demande. Si une personne notoirement indigne de la communion se présente à la sainte table, on passera outre sans la communier; si elle est seule, on restera à l'autel, et on lui fera dire qu'elle peut se retirer; on ne dira pas pourquoi on ne la communique pas. Quel que soit le résultat de ce refus, le curé s'abstiendra de

Ex omnibus; tum auctoritate Ritualis R. quod publice indignos præcipit arcendos, ut sunt notorie excommunicati, interdicti, manifestique infames, meretrices, concubinari, sortilegi (item et personæ civiliter tantum nuptæ), fœneratores, blasphemii et similes; nisi de eorum emendatione constet et publico scandalo prius satisfecerint. *Animam potius tradam meam*, aiebat D. Chrysostomus de distributione Eucharistiæ, *quam Dominicum alicui Corpus indigne concedam*. Et sacerdotes monet: *Non parva vobis imminet ultio, si quemquam (illius culpæ consci) hujus mensæ participem esse concedatis; sanguis ejus de manibus vestris exquiretur; sive quis dux militiæ sit, sive præfectus, sive princeps diadmate coronatus, indigne autem accedat, prohibe; majorem illo potestatem habes*¹.

Verum excipe: 1. Pœnitentiam, quæ cum pro peccatoribus quibuscumque sit instituta, nemini sincere pœnitenti est deneganda, nisi sit specialiter prohibita, v. g., ob censuras reservatas; vel quia debet prius satisfacere, aut cautionem satisfaciendi præbere²; 2. justa et gravi interveniente causa, etiam Matrimonium: sic aliquando Ecclesia permittit cum hæretico contrahere; 3. casum mortis, ut cum peccator sensibus destitutus in eo puncto collocatus est; tunc enim præsumitur, ut quantum in se est se ipsum pœniteat; ideoque gratia Sacramentorum adjuvandus, ne forsitan pereat qui per Sacramenta salvari potest.

Si 2, non possunt indignis Sacramenta denegari. Ita omnes cum S. Thoma, qui ex Eugenio papa id confirmat exemplo Christi, qui Judam non repulit a communione³. Sane peccator occultus habet jus ne publice infametur; at infamaretur, si palam repelleretur a sacra mensa. Adde si secus esset, plura inconvenientia evenirent; nam etiam boni retraherentur timentes, ne odio vel imprudentia Sacerdotis rejiciantur:

faire connaître en chaire ou en public les motifs qui peuvent faire juger sa conduite; autrement il pourrait être poursuivi pour diffamation. Cet avis est important. »

¹ Homil. LX, *Ad popul. Antioch.*

² *Sexto Decr.*, l. V, t. V, *De usuris*, c. II. — 53 p., q. 81, a. 2.

hinc odia, dissensiones, pastorum Sacramentorumque despectus.

Sed excipe: — 1. *Ordinem*; qui enim se ingerit in munia publica sine idoneitate repelli etiam debet cum illius infamia, si aliter non possit, ob publicum bonum; et quamvis etiam delictum juridice probari nequeat. Ita ex Tridentino¹; atque responso S. Congregationis Concilii ad episcopum vercellensem 22 martii 1645, et cardinalem Barberinum 21 apr. 1668: in quo etiam habetur, Episcopum renuentem alicui Ordines conferre, nullo jure obstringi posse ad manifestandam causam, cur repellat: neque ei qui repulsus est, ullam competere appellationem, sed tantum permitti adire Sedem apostolicam eique suas querelas exponere²; — 2. quandoque etiam *Matrimonium*, cui Parochus assistere prohibetur, si vel impedimentum aliquod agnoscat (extra Confessionem tamen), vel sciat sponso rudimenta fidei ignorare: idque ad prolis legitimitatem atque educationem tuendam.

509. *An (inquires) possint Sacramenta dari publice indignis, si alioquin minitentur mortem, vel alia damna gravissima?* — R. Afirmat Croix tunc dari posse Sacramenta publice indignis, si ea non petantur in odium fidei, vel in contemptum Religionis, et absit scandalum; quia licite permittitur alterius peccatum ad propriam tuendam vitam. Sed nos tenemus oppositum cum Concina³; nam esset directe cooperari sacrilegio, quod in nulla causa licet⁵.

Aliis tamen sic placet respondere cum Alasia: Si indignitas poenitentis non faciat validum Sacramentum, ut si valide baptizatus velit iterum a te baptizari; vel si quis te compellat ad dandum Extremam Unionem infanti aut sano; vel indisposito absolutionem, tunc non licet; quia non Sacramentum, sed ejus abusus daretur, quod est malum intrinsicum. Si vero indignitas respicit dumtaxat licitatem, sed

¹ Sess. iv, c. 1 de R.

² Ita Benedictus XIV, *De Syn. Dicec.*, l. XII, c. viii, n. 4. — Bouix, *De Episcopo*, p. V, c. xv.

³ Neque dices hoc etiam evenire quando Sacramentum occulto tribuitur peccatori; nam tunc censetur Christus cedere juri suo, et permittere suæ reverentiæ negationem, non præcipue ut fama occulti peccatoris servetur; sed præcipue ob alia incommoda, v. g., scandala aliorum, abusus sacerdotum, etc. Quæ inconvenientia non interveniunt in ministro qui metu cogretur; imo ædificationi esset populo, si ad sacramenti reverentiam tuendam omnia subiret. Liguori, *Op. Mor.*, l. VI, n. 49.

adhuc relinquat Sacramentum validum, uti si peccator te compellat ad Eucharistiam ei ministrandam, aiunt posse tunc illam, urgente causa, et scandalo remoto fidelium, tribuit: tunc culpa sumenti imputabitur; quia verum Sacramentum daretur ac res bona, qua tamen alter ex mera sua malitia abutitur. Sic permittitur ex causa, ut Catholicus cum hæretica matrimonium iniat; et tunc minister est tantum causa occasionalis irreverentiæ, quam impedire non tenetur cum vitæ periculo, vel suo gravissimo damno.

Quidnam (quæres) requiritur, ut publico peccatori Eucharistia possit ministrari? R. Alii cum Layman requirunt, præter confessionem, aliquod tempus bonæ ac publicæ conversationis ad tollendum scandalum. Alii vero cum Possevino dicunt sufficere peccatoris confessionem coram pluribus. Huic sententiæ recte adhæret Croix, modo illius poenitentia sit brevi publice manifestanda, nec ipse habeat proximam peccandi occasionem auferendam, neque etiam aliquam publicam retractationem de necessitate prius agendam; qui enim publice confessus est, si hæc peculiariter non obsint, publice censetur emendatus⁴ (E).

CAPUT QUINTUM

DE SACRAMENTORUM EFFECTIBUS AC CÆREMONIIS

510. Q. 1. *Quotuplex est effectus Sacramentorum?*

R. Duplex est effectus a Sacramentis immediate proveniens: unus omnibus communis, et est *gratia*; alter proprius nonnullorum tantum, et est *character*. Diximus *immediate proveniens*; nam et tertius est, nempe *cognatio spiritualis* proveniens ex Baptismo et Confirmatione; sed tantum ecclesiastico jure inducta est.

Duplex autem in omnibus N. L. Sacramentis distinguitur modus gratiæ producendæ: — 1. *ex opere operantis*, et est cum Deus gratiam elargitur intuitu fidei et pietatis illius, qui operatur. Sic si quis extra Sacramentum eliciat actum perfectæ contritionis, et sic obtineat peccatorum remissionem et gratiam justificantem, dicitur eam obtinere ex opere operantis; quia Deus ad eam donandam movetur opere poeni-

⁴ V. Liguori, *Op. Mor.*, l. VI, n. 47.

tentis; — 2. *ex opere operato*⁴, quando gratia confertur non propter fidem et pietatem operantis; sed propter ipsum opus in se habens ejus producendæ efficaciam independentem a merito operantis.

511. Q. 2. *An Sacramenta novæ Legis gratiam conferant?*

R. Protestantes gratiæ conferendæ vim fidei tantum adscribunt; Sacramentis autem novæ Legis hoc solum tribuunt, ut nempe fidem excitent et nutriant: quo fit, ut ipsi Sacramenta habeant tantum, vel ut signa externa acceptæ per fidem gratiæ; vel uti notæ quædam distinctivæ christianæ professionis. Ideo verba, quibus Sacramenta conficiuntur, *concionatoria* esse contendunt, id est exhortatoria et idonea ad fidem excitandum; nullimode autem *consecratoria*, seu effectiva illius, quod significant.

Verum de fide catholica est, Sacramenta novæ Legis continere gratiam quam significant, eamque conferre omnibus non ponentibus obicem, ex opere operato. Constat ex Tridentino; sessione VII, canone V (De Sac. in genere) ait: *Si quis dixerit hæc Sacramenta propter solam fidem nutriendam instituta fuisse, anathema sit.* Canone VI: *Si quis dixerit Sacramenta novæ Legis non continere gratiam quam significant, aut gratiam ipsam non ponentibus obicem non conferre, quasi signa tantum externa sint acceptæ per fidem gratiæ vel justitiæ, et notæ quædam christianæ professionis, quibus apud homines discernuntur fideles ab infidelibus, anathema sit.* Canone VII: *Si quis dixerit non dari gratiam per hujusmodi Sacramenta semper omnibus, quantum est ex parte Dei, etiamsi rite ea suscipiant, sed aliquando, et aliquibus, anathema sit.* Canone VIII: *Si quis dixerit per ipsa novæ Legis Sacramenta ex opere operato non conferri gratiam, sed solam fidem divinæ promissionis ad gratiam consequendam sufficere, anathema sit.*

Id probant Scripturæ, in quibus habetur septem Sacramenta Novæ

⁴ Quæ verba sunt nova quoad sonum, non quoad doctrinam, quam continent. Neque obstat, si barbara videantur: *Melius est* (ait in re simili Augustinus, in Ps. cxxiii), *ut reprehendant nos grammatici, quam non intelligant populi.* — V. Ferraris, *vº Sacramentum*, a. 2.

Legis peccata dimittere, gratiam conferre, et quidem ex virtute sibi propria. De Baptismo legitur: *Baptizetur unusquisque vestrum... in remissionem peccatorum*¹. De Confirmatione dicitur: *Imponebant manus super illos et accipiebant Spiritum sanctum*². De Eucharistia autem: *Qui manducat meam Carnem et bibit meum Sanguinem, habet vitam æternam*³. De Pœnitentia: *Quorum remisistis peccata, remittuntur eis*⁴. De Uctione Extrema: *Infirmatur quis in vobis? inducat presbyteros Ecclesiæ et orent super eum, ungentes eum oleo in nomine Domini; et oratio fidei salvabit infirmum*⁵. De Ordine: *Noli negligere gratiam, quæ in te est, quæ data est tibi per prophetiam cum impositione manuum presbyterii*⁶. De Matrimonio tandem satis colligitur ex illis verbis: *Sacramentum hoc magnum est, ego autem dico in Christo et in Ecclesia*⁷.

Adde SS. Patrum consensum. S. Basilius affirmat, per Baptismum *renovari animam*⁸. S. Cyrillus hierosolymitanus dicit: *Gratiam una cum aqua dari*⁹. S. Augustinus ait: *Aquam corpus tangere et cor abluere*¹⁰. Pulchre etiam Tertullianus: *Caro abluatur, ut anima emaculetur; caro ungitur, ut anima consecretur; caro signatur, ut et anima muniatur; caro manus impositione adumbratur, ut et anima Spiritu illuminetur; caro Corpore et Sanguine Christi vescitur, ut et anima de Deo saginetur*¹¹. Plura non citamus, cum vel ipse Calvinus fateatur, in hac re, Patres consentientes esse, adeo ut ad eos infirmandos, contra omnem evidentiam debuissent asserere, ipsos hyperbolice locutos fuisse. Adde constantem Ecclesiæ sensum, qui inter cetera ex eo patet, quod Ecclesia semper efficacem habuerit parvulorum Baptismum, etsi a malis ministris collatum: at talis Baptismus non ex virtute ministri, quia malus; non ex virtute infantis, quia nullus actus capax; ergo ex opere operato valere certo debet (F).

Diximus *non ponentibus obicem*, et quantum est *ex parte Dei*; quia ex parte suscipientium quædam requiruntur dispositiones tanquam conditiones, quibus obices removeantur: sic ignis utut actuosus, in ligna tamen madida vel in lapidem suam non exercet activitatem. Hoc sensu dicit Apostolus *justificari hominem per fidem*¹²; quia nempe per fidem hominem sibi sternit ad justificationem: fides enim est omnis

¹ Act. II. — ² Act. VIII. — ³ Joann. VI. — ⁴ Joann. XX. — ⁵ Jac. V.

⁶ I Tim. IV. — ⁷ Eph. V. — ⁸ Hom. XIII. — ⁹ Catech. III.

¹⁰ Tract. LXXX in Joan. — ¹¹ De resurr. carnis.

¹² Rom. III.

justificationis radix et initium. Unde Christus ait : *Qui crediderit et baptizatus fuerit salvus erit*¹ (G).

512. Q. 3. *Quamnam* (quæres) *gratiam Sacramenta producant*?

R. Gratia divina, fructus dominicæ Incarnationis ac Redemptionis, præstantissimum Dei donum, internum, supernaturale ac indebitum, concessum homini ad animæ sanctificationem salutemque æternam, multiplex distinguitur a theologis in præsentī materia : *Actualis, habitualis, prima, secunda, ac sacramentalis*. — *Actualis* est illustratio intellectus et motio voluntatis ad salutarem actum in nobis producendum ordinata. *Habitualis* (alio nomine *sanctificans*) est, qua homo immediate fit justus, filius Dei adoptivus, et æternæ vitæ hæres ; gratia enim per modum habitus animæ inhærentis concipitur ; et qui ea ornatus, dicitur esse in statu gratiæ. *Prima* ea dicitur quæ nullam aliam supponit in subjecto cui infunditur, et est cum primum justificatur peccator. *Secunda*, quæ aliam supponit in subjecto cui datur, præexistentem : quam tamen auget, ita ut non sint diversæ gratiæ, sed diversi gradus ejusdem gratiæ. Tandem *Sacramentalis* est gratia habitualis annexum habens jus ad gratias actuales necessarias ad assequendum finem proprium cujuscumque sacramenti. Hoc posito dicimus : Sacramenta novæ Legis gratiam producant tum habitualement, scilicet primam vel secundam ; tum gratiam sacramentalem.

1. *Gratiam habitualement*, non vero actualement : ut patet in parvulis, qui incapaces sunt ad actus eliciendos : et tamen gratiam recipiunt per ea Sacramenta, quorum sunt capaces.

2. *Primam* vel *secundam* ; nam Sacramenta mortuorum, Baptisma et Pœnitentia de se et primario conferunt gratiam primam, qua nempe homo primitus fit Deo acceptus ; cum ideo sint instituta, ut hominem divinæ gratiæ mortuum ad vitam revocent spiritualement². Sacramenta vero vivorum pri-

¹ Marci xvi. — V. Ferraris, *Biblioth.*, etc. v^o Gratia ut est donum Dei.

² Baptismus quidem delendo peccatum originale, et alia si quæ forte præcesserint. Pœnitentia delendo cetera peccata post Baptismum commissa. Notandum illud *ex se et primario* : quia aliquando potest utrumque per accidens gratiam justificantem jam in anima existentem invenire eamque augere,

mario instituta sunt, ut gratiam sanctificantem jam in homine existentem per se augeant : ideo vitam spiritualement in suscipientibus præsupponunt, ac non nisi ulteriorem gratiam conferunt. Unde Tridentinum¹ : *Consentaneum visum est de sanctis Ecclesiæ Sacramentis agere, per quæ omnis vera justitia vel incipit vel cœpta augetur vel amissa reparatur*.

3. *Gratiam sacramentalem*² ; nam Sacramentum quodlibet præter habitualement conferre debet gratiam, quæ respondeat fini, ob quem fuit institutum ; cum quodlibet finem sibi peculiarem habeat : si ita non esset, cur tam præclara Sacramentorum varietas ? Porro hæc sacramentalis gratia communius docent sitam esse in jure habituali ad gratias actuales recipiendas, quæ ad diversum illum finem consequendum adjuvant, ob quem diversa sunt Sacramenta instituta. *Baptismus* itaque præter gratiam habitualement suppeditat auxilium speciale, ut Christianus contemnere possit vanas mundi pompas et profana oblectamenta, quibus renuntiat. *Confirmatio*, ut fidem, data occasione, intrepide profiteatur. *Eucharistia*, ut maneat constanter in amore Christi, et in eodem progrediatur in dies. *Pœnitentia*, ut commissa delicta detestetur, occasiones peccatorum devitet, in gratia perseveret, et præteritas culpas expiare valeat. *Extrema Unctio*, ut a peccati reliquiis purgetur, in infirmitate sublevetur, et dæmonis insidiis resistat facilius. *Ordo*, ut sacri ministri functiones omnes digne exercent. *Matrimonium* denique, ut conjuges fidem

v. g., si quis adultus ad Baptismum accederet perfectam jam habens in se charitatem ; vel si pœnitens eadem charitate donatus, aut non habens nisi venialia, accederet ad pœnitentiam : gratia sanctificante uterque ornaretur etiam ante Sacramenti susceptionem ; et in tali casu gratia illa non posset, nisi augeri. — V. Liguori, *Op. Mor.*, l. VI, nn. 5 et seqq.

¹ Sess. vii, hic. Hoc tamen non impedit quominus hæc quoque Sacramenta per accidens primam gratiam conferre possint : ut si quis putans bona fide se esse in gratia, non sit, et ea suscipiat ; nam cum Sacramenta vivorum non compatiuntur peccatum, ex consequenti si casu illud inveniant, ipsum tollunt, modo alius non ponatur obex. Angelicus, 3 p., q. 3, a. 1.

² Gratia sacramentalis non differt natura ab habituali. Addit tamen gratia sacramentalis gratiæ habituali aliquid intrinsecum ; nam Sacramenta id efficiunt, quod significant. Sed singula vim specialis cujusdam gratiæ significantæ habent ; diversimode ergo singula gratiam in animam infundunt,

servent, cupiditates reprimant, prolem valeant pie educare, et omnia conjugii onera animo patienti perferre.

Ceterum Sacramenta gratiam conferunt majorem vel minorem pro majore vel minore suscipientis dispositione; Sacramenta enim sunt causæ necessariae, quæ operantur vi promissionis a Deo factæ: at illud causæ necessariae proprium est, ut majorem vel minorem effectum sortiatur, prout magis vel minus idoneum est subjectum, in quo operatur. Sic idem ignis ligna vividius vel remissius comburit, prout illa magis vel minus sicca sunt, et combustioni magis vel minus accommodata. Hinc Tridentinum docet, Baptismo insignitos *percipere gratiam secundum propriam cujusque dispositionem*¹. — Attamen character, remissio peccatorum, et condonatio pœnæ in omnibus rite dispositis et baptizatis sunt æquales, cum consistant in indivisibili, et sint de necessitate ad perfectam hominis regenerationem in spiritualem vitam atque novum statum.

513. Q. 4. *Quid de caractere sacramentali?*

R. Quodcumque signum alicui rei impressum, ut ab aliis discriminetur, *characteris* nomine donare solemus (a græco *charassó* imprimere): sic pastor gregis oves solet signare, ut cujus sint domini facile pateat; et tale signum *character spirituale et indelebile, per quod homo distinguitur ab aliis; et fit idoneus ad nonnulla, quæ sunt cultus divini*.

Dicitur *signum*, habet enim rationem veri signaculi, in quantum per sensibile Sacramentum imprimitur. *Spirituale*, cum animam tangat, non corpus. *Indelebile*, per characterem enim homines ordinantur seu consecrantur et idonei fiunt ad quædam, quæ sunt divini cultus; quæ porro semel consecrata et dedicata sunt, quamdiu integra, semper consecrata ac dedicata remanent. *Per quod homo distinguitur ab aliis*, nempe baptizatus a non baptizato, miles a non milite, sacerdos a laico. *Et fit idoneus ad nonnulla, etc.*, fit autem idoneus per Baptismum ad cetera Sacramenta suscipienda, per Confirmationem ad fidem Christi profitendam uti

¹ Sess. vi, c. vii. — V. D. Thomas, 5 p., q. 69, a. 8.

ejus miles, per Ordinem autem ad rite obeunda munia ministerii Clericalis.

Essentia characteris non consistit in *initerabilitate*; quia hæc est potius illius effectus. Neque in *mera extrinseca denominatione*; quia character ex Tridentino est indelebiter in anima impressus. D. Thomas docet illud esse certam animæ *modificationem*, seu *qualitatem* aut *potentiam spirituales*, quæ remanet etiam in altera vita, in beatis ad gloriam, in damnatis ad ignominiam¹.

Protestantes habent characterem Sacramentalem uti futile commentum recens a Scholasticis excogitatum: verum de fide est characterem esse admittendum, eumque a tribus tantummodo Sacramentis imprimi, quæ iccirco *characteristica* dicuntur, quæ ideo nequeunt iterari. Sic enim Tridentinum definit: *Si quis dixerit in tribus Sacramentis, Baptismo scilicet, Confirmatione et Ordine non imprimi characterem in anima, hoc est signum quoddam spirituale et indelebile, unde ea iterari non possunt, anathema sit*². Hæc veritas, quæ in Scripturis satis innuitur³, ex constanti traditione firmissime constat; hujus autem testes sunt Patres, quorum quidem auctoritates diligenter colligit Trombellius⁴. Nos pro Baptismo appellamus Cyrillum Hierosolymitanum, qui illum dicit *signaculum sanctum et indissolubile*⁵: pro Confirmatione Cyprianum, qui ait per ipsum baptizatos *signaculo Dominico consummari*⁶: pro Ordine Augustinum,

¹ 5 p., q. 63, a. 2 et 5. V. Bellarminus, Estius et Vasquez, qui fuse disserunt. Circa characteris essentiam in Congregationibus privatis ac præparatoriis disputatum est tempore Tridentini Concilii; nunquam tamen de ipsius characteris existentia, ut refert card. Pallavicini, questio fuit. V. *Storia del Concilio*, l. IX, c. v. Est autem character quædam Sacerdotii Christi participatio; per illum enim fideles deputantur ad recipiendum vel tradendum ea quæ sunt cultus divini juxta christianæ Religionis ritum: at omnis ritus christianæ Religionis ab uno Christi Sacerdotio derivatur. V. Billuart.

² Sess. vii, c. ix. — V. Liguori. *Op. Mor.*, l. VI, n. 6.

³ Ex II Cor. 1: *Qui unxit nos Deus, qui et signavit nos, et dedit pignus Spiritus in cordibus nostris.* — Et Eph. 1: *Signati estis Spiritu promissionis sanctæ.*

⁴ Tom. V, *De Bapt.*; et t. I, *De Confirm.* — ⁵ In *Procatechesi*.

⁶ Ep. LXXIII.

qui scribit ipsum *quadam consecratione homini dari, ideoque iterari non licere*¹.

Congruentem rationem assignat Angelicus : suscipiens hæc tria Sacramenta constituitur in novo statu, et in gradu speciali de se perpetuo; siquidem per Baptismum perpetuo adscribitur familiæ Christi, per Confirmationem militiæ Christi, per Ordinem ministerio Christi. Quod in aliis Sacramentis non contingit; nam per Eucharistiam homo solum participat de Corpore Domini, per Pœnitentiam reconciliatur Deo, per Extremam Unctionem purgatur reliquiis peccatorum, tandem per Matrimonium accipit quod possit sancte conjungi, legitimam prolem suscipere eamque christiane educare.

514. Q. 5. *Quid de cæremoniis Sacramentorum?*

R. Sacramentorum cæremonias dicimus : *Ritus illos, qui ex Ecclesiæ institutione solent in Sacramentorum celebratione adhiberi.* Qui ritus distinguuntur omnino a materia et forma; et ideo ad Sacramenti essentiam nullo modo pertinent. — Cæremoniæ aliæ dicuntur *integrales*, quæ Sacramenti actionem complent, ejusque effectus clarius indicant, ut exorcismi in Baptismate, vestes in celebratione Missæ, etc. Aliæ *accidentales*, quæ ad rei ornamentum et decorem pertinent, ut genuflexiones, inclinatio capitis, elevatio manuum, etc. Cæremoniæ proprie loquendo discrepant a *ritibus*, quamquam promiscue usurpentur : cæremonia enim est ipsa actio; ritus est modus, quo ea actio fit².

Porro hæc statuenda sunt de cæremoniis Sacramentorum :

1. Ecclesiam potestatem habere eas instituendi et adhibendi : est contra hæreticos, præsertim protestantes hodiernos. Si enim potestatem habuit Synagoga sacros quosdam ritus instituendi et adhibendi, nequit hæc catholicæ Ecclesiæ negari, cujus Synagoga erat figura. Adde : ea potestate semper Ecclesia usa est, ut patet ex Justino, Cypriano, Cyrillo et antiquissimis tum græcis tum latinis Ritualibus. Quod si

¹ L. II, *Contra Parmen.*, c. XIII.

² Hoc *Liturgiæ* nomine generatim accipi solet, quamvis *Liturgia* in sua genuinitate quodecumque munus publicum designet, a græco *leitōs* (publicum), et *ergon* (opus). — V. Macri, *Notizia de' vocaboli Ecclesiastici*. — Ferraris, v^o *Cruz*, *Liturgia, Liturgicum jus, Ritus*. — Item Bona, Cavalieri, Gavanti, Merati, Gardellini, Bouix, Romsée, etc.

primitus non ita splendidus fuit nostræ Religionis cultus, ob sævientes persecutiones; semel tamen ac potuit Ecclesia sua libertate frui, illico cœpit solennes ritus inducere; scit enim homines ita esse comparatos, ut ad spiritualia difficiliter assurgant sine externis adminiculis. Quare merito Tridentinum definivit : *Prædictam potestatem perpetuo in Ecclesia fuisse, ut in Sacramentorum dispensatione, salva illorum substantia, et statueret vel mutaret, quæ suscipientium utilitati, seu ipsorum Sacramentorum venerationi pro rerum, temporum, et locorum varietate magis expedire judicaret*¹, etc.

2. Cæremoniarum usum pium esse ac salutarem : uti enim tradit Catechismus R., ille mirifice inservit : a. ut dignitas Sacramentorum commendetur, eisque concilietur debita reverentia; b. ut ministri sancta sancte tractare videantur; c. ut eorum, quæ in Sacramentis peraguntur, virtus et efficacia innotescant magis, et quasi ob oculos ponantur, ut inde excitetur fides, ac populorum enutriatur pietas; d. adde mysticam significationem, quam continent cæremoniæ, qua quidem fideles ad cœlestia eriguntur. Quod tamen ut obtineatur, populo explicandæ sunt : « C'est un devoir pour les curés, les prédicateurs, les catéchistes, d'expliquer aux fidèles, non-seulement la nature et les effets des sacrements, mais encore les cérémonies de l'Église, qui sont si propres à ranimer la foi, la confiance et la piété. Il y a peu de prêtres, parmi ceux qui exercent le saint ministère, qui n'aient quelque reproche à se faire à ce sujet. De là l'ignorance du peuple sur un des points les plus importants du culte catholique, et dès lors le dégoût ou l'indifférence des fidèles pour les mystères et les sacrements de la religion². »

3. Cæremoniis rite peractis, durissima quoque adversarium pectora scindi. Sic Valentis perfidi in arianismo Imperatoris linivit animus stupor in sacris cæremoniis a D. Basilio pie administratis³. Sic satellites a Justina missos ad D. Ambrosii trucidationem ad pœnitentiam reduxit sacer ritus ab

¹ Sess. XXI, c. II. — ² Gousset, *Théol.*

³ V. Baronius, *Ann.*, ad ann. 370, n. 44.